

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Соціально-педагогічна корекція конфліктності у
студентському середовищі коледжу»

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
зі спеціальності 8.01010601 Соціальна педагогіка

Виконала

студентка 61 групи
спеціальності
8.01010601 «Соціальна педагогіка»
Поздєєва Валерія Олександрівна

Науковий керівник

доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної
педагогіки та педагогічної
майстерності
Сейко Наталія Андріївна

ПЛАН

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ КОНФЛІКТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ КОЛЕДЖУ.....	6
1.1. Інтерпретація базових понять дослідження.....	6
1.2. Конфлікти у студентському середовищі у контексті проблеми соціалізації студентської молоді.....	11
Висновки до розділу I.....	21
РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА КОНФЛІКТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ КОЛЕДЖУ.....	23
2.1. Програма дослідження конфліктності студентів коледжу.....	23
2.2. Аналіз результатів дослідження.....	25
Висновки до розділу II.....	41
РОЗДІЛ III. ЗМІСТ І ФОРМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ КОНФЛІКТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ КОЛЕДЖУ.....	42
3.1. Програма тренінгу медіації як метод корекції конфліктності у студентському середовищі коледжу.....	42
3.2. Тренінг медіації як метод корекції конфліктності у студентському середовищі коледжу.....	45
Висновки до розділу III.....	59
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна система педагогічної діяльності у плані забезпечення різнобічного і гармонійного розвитку особистості вимагає від педагога особливої уваги до учнів та студентів на переломних етапах його психічного та соціального розвитку, коли помітно загострюються суперечності цього процесу. Дуже важливо не допустити переростання цих суперечностей у конфлікти, які можуть сповільнювати, а то й деформувати процес становлення особистості студента.

Сучасна педагогічна практика свідчить про те, що найчастіше педагогам доводиться стикатися з конфліктними ситуаціями серед студентів підліткового та юнацького віку. Також, більшу кількість наукових праць присвячено вивченню особливостей агресивної поведінки підлітків.

Водночас необхідно зазначити, що недостатньо досліджено чимало аспектів проблеми конфлікту, починаючи від його сутності і поняттєвої схеми, і закінчуючи особливостями в різних видах діяльності. Останнє чи не найбільшою мірою стосується проблеми конфліктів у процесі учбової діяльності. У переважній більшості робіт (В.В. Андрієвська; А.К. Дусавицький; Г.С. Костюк; С.Д. Максименко; Г.А. Цукерман та ін.) дослідження переважно проводилися із молодшими школярами. Майже не досліджено психологічні особливості конфліктів старшокласників і студентів у процесі спільної учбової діяльності, їхні причини і види, вплив на процес і результати діяльності, а також основні психологічні фактори, що зумовлюють характер цього впливу. Дослідження цих проблем становлять не лише теоретичний, а й практичний інтерес, сприяючи попередженню та вирішенню конфліктів студентів у процесі спільної учбової діяльності.

Об'єкт дослідження: студентське середовище як соціально-педагогічне явище.

Предмет дослідження: зміст і форми соціально-педагогічної корекції конфліктності у студентському середовищі.

Мета дослідження: обґрунтувати зміст і форми соціально-педагогічної корекції конфліктності у студентському середовищі коледжу під час спільної навчальної діяльності.

Для досягнення цієї мети, були виділені такі завдання.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати базові поняття дослідження: «Соціально-педагогічна корекція», «конфліктність», «студентство», «коледж», «спільна навчальна діяльність».

2. З'ясувати зв'язок рівня конфліктності студентів з процесом їх соціалізації.

3. Провести дослідження для визначення схильності студентів до конфліктів.

4. Розробити тренінг медіації як метод корекції конфліктності студентів коледжу.

Методи дослідження. Для перевірки висунутої гіпотези й виконання поставлених завдань дослідження ми використали теоретичні, емпіричні та статистичні методи.

Теоретичні методи включали аналіз, синтез, узагальнення та порівняння психолого-педагогічних, методичних, соціологічних джерел. Їх застосування сприяло вивченню стану проблеми у теорії й практиці.

Емпіричні методи дослідження – систематичне спостереження за навчальною та творчою діяльністю студентів, вивчення результатів їх діяльності за допомогою анкетування, бесід та тестування.

Статистичні методи кількісної та якісної обробки одержаних результатів експерименту забезпечили обробку даних, засвідчили валідність вимірників.

Експериментальна робота проводилась в Житомирському коледжі культури і мистецтв імені Івана Огієнка, зі студентами I та IV курсу різних спеціальностей.

Теоретико - практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що нами був здійснений системний аналіз наукової літератури з

проблеми дослідження та корекції конфліктів серед студентів. Значення дослідження полягає у розробці програми медіації, яка б допомагала педагогам та студентам у вирішенні конфліктних ситуацій.

Апробація роботи. Результати дослідження опубліковані у збірнику науково–методичних праць: Соціально-педагогічна корекція конфліктності у студентському середовищі коледжу // Актуальні проблеми соціальної сфери: [збірник наукових робіт викладачів і студентів, випуск 3 / за заг. ред. Н.П. Павлик. – Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2014. – 130 с. – С.11.

Структура. Структура магістерської роботи обумовлена логікою дослідження, об'єм – 80 сторінок, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, та загальних висновків, списку використаних джерел (101) і додатків.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.

Досліджуючи тему «Соціально-педагогічна корекція конфліктності у студентському середовищі коледжу» ми дійшли таких висновків:

1. Для детального висвітлення теми нами було зроблено аналіз базових понять: соціальна педагогіка – наука про соціально-педагогічні механізми формування особистості в соціумі, гармонізацію її взаємовідносин на мікро-, мезо-, макрорівнях; корекція – виправлення, поліпшення чогось; соціально педагогічна корекція – це корекція, спрямована на усунення прогалин у соціальних знаннях, уміннях і навичках дитини, виявів девіантної поведінки та акцентуацій характеру, на підвищення мотивації навчання та особистісного вдосконалення, а також на вирішення проблем житла, сім'ї, оточення та підвищення соціальної адаптивності та соціальної продуктивності особистості; конфлікт – боротьбу за цінності і претензії на окремий соціальний статус, владу, недостатні матеріальні блага; боротьбу, в якій цілями конфліктуючих сторін є нейтралізація, заподіяння шкоди або знищення супротивника; студентство – це мобільна соціальна група, метою існування якої є організована за певною програмою підготовка до виконання високих професійних і соціальних ролей у матеріальному і духовному виробництві; середовище – соціально-побутові умови, в яких проходить життя людини; коледж – вищий навчальний заклад другого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у споріднених напрямках підготовки (якщо є структурним підрозділом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації або входить до навчального чи навчально-науково-виробничого комплексу) або за кількома спорідненими спеціальностями і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Зроблено висновок, щодо неоднозначності тлумачення поняття «конфлікт», адже в науковій літературі досі не існує єдиного узгодженого визначення цього поняття.

2. Намагаючись прослідкувати зв'язок рівня конфліктності студентів з процесом їх соціалізації, ми з'ясували, що у вищому навчальному закладі більшу роль у соціалізації студента грає навчальна група. Спілкуючись між собою, студенти здобувають навички соціальної взаємодії, збільшують набір соціальних ролей, розширюють уявлення про власну особистість. Розходження в моральних установках, нормах, цінностях, поведінці часто ставлять студента в конфліктну ситуацію. У навчальній групі встановлюються та існують свої взаємини, еталони й норми поведінки, цінності й соціально-психологічний клімат. Зіткнення різних тенденцій у намірах, відносинах, мотивах і поведінці може призвести до конфлікту. До типових конфліктів на етапі навчання у вищій школі можна навести: конфлікти від невміння контактувати, конфлікти, що виникають внаслідок неадекватного сприймання сторін, нетактовності; конфлікти, викликані різними потягами: потребами у визнанні, неадекватністю сприймання, помилками виховання, небажанням зважати на думку інших; конфлікти, які базуються на соціальних установках – орієнтація до схильності особистості діяти певним чином; конфлікти, що будуються на принципі протиріч – конфлікт батьків і дітей. Процес соціалізації сучасного студента супроводжується його психофізіологічним розвитком і проходить на тлі трансформації суспільства, що створює нові проблеми й ускладнює цей процес.

3. Дослідження проводилось в Житомирському коледжі культури і мистецтв імені Івана Огієнка зі студентами першого курсу та випускниками. Діагностичний інструментарій становив: інтерв'ю з викладачами коледжу, методика «Особистісна агресивність і конфліктність» Е.П. Ільїн, П.А. Ковальов, та тест руки Вагнера.

Результати дослідження засвідчили, що у студентів-випускників зростає шкала напористість (наступальність), безкомпромісність, підозрілість та мстивість, в свою чергу зменшується шкала образливості, запальності, непоступливості, та нетерпимості до думки інших, і на це впливає такий показник як зростання рівня конкуренції. Отримані результати підтверджують достовірність висновків щодо їх результативності.

4. Результати дослідження дозволяють спроектувати навчальний тренінг медіації, для ефективного розв'язання конфліктів у студентському середовищі. Доведено, що для вирішення конфліктів в процесі навчання студентів будуть сприяти: знання про ефективне, безконфліктне спілкування, врахування особливостей характеру і темпераменту іншої людини та вміння в будь якій ситуації прийняти точку зору іншого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авдєєв М. А. Бізнес, співбесіда і конфлікт / М. А. Авдєєв // ЭКО, 2003. – № 9. – С. 185–192.
2. Агєєв В. С. Міжгрупові взаємодії : соціально – психологічні проблеми / В. С. Агєєв. — М. : Вид - во МГУ, 1990. – 240 с.
3. Андрущенко В. П. Соціологія / В. П. Андрущенко. – Київ – Харків, 1998. – 624 с.
4. Анцупов А. Я. Введення в конфліктологію, як попередити та вирішувати міжособисті конфлікти / А. Я. Анцупов, А. А. Малишев. – К., 1996. – 215 с.
5. Анцупов А. Я. Конфліктологія : підручник для ВУЗів. / А. Я. Анцупов, А. І. Шипілов. – М. : ЮНІТІ, 1999. – 507 с.
6. Бабосов Е. М. Конфліктологія : навч. посіб. / Е. М. Бабосов. – Мінськ : Тетра-системс, 2000. – 461с.
7. Бандурка А. М. Конфліктологія : навч. посіб. для ВУЗів / А. М. Бандурка, В. А. Друзь. – Харків : Університет внутрішніх справ, 1997. – 128 с.
8. Бекешкіна І. Е. Конфліктологічний підхід до сучасної ситуації в Україні / І. Е. Бекешкіна. — К. : Абрис, 1994. — 48 с.
9. Белінська А. Б. Конфліктологічна культура соціального педагога / А. Б. Белінська // Вісник психології і соціальної педагогіки : Збірник наукових праць, 2009. – №1. – С. 14–16.
10. Богданов Е. Н. Психологія особистості в конфлікті / Е. Н. Богданов, В. Г. Зазикін. – Спб : Питер, 2004. – 180 с.
11. Большаков А. Г. Конфліктологія організацій : навч. посіб. / А. Г. Большаков, М. Ю. Несмелова. – М. : МЗ Прес, 2001. – 182 с.
12. Бородкин Ф. М. Увага конфлікт! / Ф. М. Бородкин, Н. М. Коряк. — Новосибірск : Наука, 1989. — 189 с.

13. Бараннік В. А. Психологічні особливості комунікативної креативності студентів / В. А. Бараннік // Вісник психології і соціальної педагогіки : Збірник наукових праць, 2006. — №9. — С. 24-32.
14. Василенко В. А. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / В. А. Василенко. — К. : Центр учбової літератури, 2005. — 260 с.
15. Виноградова В. Проблеми соціалізації студентської молоді / В. Виноградова // Соціальна психологія, 2007. — Спец. вип. — С. 150–154.
16. Вокогонов А. В. Моральні конфлікти і способи їх вирішення / А. В. Вокогонов. — М. : Знання, 1974. — 143 с.
17. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. — К. : Академія, 2006. — 256 с.
18. Герасіна Л. М. Конфліктологія / Л. М. Герасіна, М. І. Панова. Х. : Право, 2002. — 340 с.
19. Городяненко В. Г. Соціологія : підручник / В. Г. Городяненко. — 3-тє вид., доп. — К. : ВЦ «Академія», 2008. — 544 с. (Серія «Альма-матер»).
20. Гурп Г. В. Медіація однолітків. Повний посібник з розв'язання конфліктів у наших школах / Г. В. Гурп. К. : Український центр порозуміння, 2002. — 92с.
21. Грибок О. П. Психологічні особливості поведінки студентів вищих навчальних закладів / О. П. Грибок. // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки, 2012. — №14. — С. 112-119.
22. Гришина Н. В. Психологія конфлікту / Н. В. Гришина. — СПб. : Пітер, 2000. — 519 с.
23. Гришина Н. В. Щодо питання про схильність до конфліктної поведінки / Н. В. Гришина // Питання психології, 1982. — №6. — С. 46-58.
24. Дмитрієв А. В. Введення в загальну теорію конфлікту / А. В. Дмитрієв, В. Г. Кудрявцев. — М. : Профвидав., 1993. — 376 с.
25. Довгань П. С. Службові конфлікти та інтриги, різні види службових конфліктів / П. С. Довгань // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України, 2001. — № 2. — С. 403–413.

26. Долинська Л. В. Психологія конфлікту : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц, 2010. – 303 с. (Серія "Українська книга").
27. Донненко Е. А. Особистість : конфлікт, гармонія / Е. А. Донненко, Т. М. Титаренко. – К. : Політ. видав., 1989. – 175 с.
28. Донцов А. І. Психологія конфлікту / А. І. Донцов. – М. : МДУ, 1984. – 230 с.
29. Драгунова Т. В. Проблема конфлікту в підлітковому віці / Т. В. Драгунова / Питання психології, 1972. – №2. – С. 42-53.
30. Дружинін В. В. Введення в теорію конфлікту / В. В. Дружинін, Д. С. Канторов, М. Д. Канторов. — М. : Радіо і зв'язок, 1989. — 288 с.
31. Дубчак Г. М. Внутрішньо особистісні конфлікти студентів у період навчання у вузі / Г. М. Дубчак. – Чернівці, 2000. – 70 с.
32. Дубчак Г. М. Моделі внутрішнього конфлікту в зарубіжній психології / Г. М. Дубчак // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2000. – С. 32–37.
33. Дурманенко Є. А. Конфлікти в педагогічному середовищі : [монографія] / Є. А. Дурманенко. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин., 2004. – 287с.
34. Дяченко М. І. Психологія вищої школи : особливості діяльності студентів і викладачів / М. І. Дяченко, Л. А. Кандибович. – Мінськ : БГУ, 1978. – 285 с.
35. Жаворонкова Г. В. Управління конфліктами : навч. посіб. / Г. В. Жаворонкова, О. М. Скібіцький, Т. В. Сівашенко, О. І. Туз. – К. : Кондор, 2010. – 172 с.
36. Заверико Н.В. Соціально-педагогічна корекція: розвиток поняття в історичній перспективі / Н.В. Заверико // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки, 2010. – №2 (13). – С. 60-64.

37. Закон України «Про вищу освіту» : за станом на 16 жовтня 2012 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2014. — 12 с. — (Бібліотека офіційних видань).
38. Здравомислов А. Г. Соціологія конфлікту / А. Г. Здравомислов. – М. : Аспект - Пресс, 1995. – 317 с.
39. Зигерт В. Керувати без конфліктів / В. Зигерт, Л. Ланг. – М. : Економіка, 1990. – 456 с.
40. Іванюта С. М. Антикризове управління : навч. посіб. / С. М. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 586 с.
41. Індиченко Л. С. Поведінка студентської молоді в ситуації конфлікту / Л. С. Індиченко, А. Д. Черевко // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки, 2009. – №2. – С. 30-38.
42. Канатаєв Ю. А. Психологія конфлікту / Ю. А. Канатаєв. – М. : ВАХЗ, 1992. – 79 с.
43. Картрайт С. стрес на робочому місці / С. Картрайт, К. Л. Купер. – М. : Інфра, 2004. – 173 с.
44. Карчевський І. Р. Проблемна міжособистісна взаємодія особистості та особливості її діагностики і попередження : дис. ...кандидата психол. наук : 19.00.09 / І. Р. Карчевський. – Хмельницький, 2005. – 255 с.
45. Коберник Л. О. Конфліктні форми поведінки та способи їх корекції в юнацькому віці / Л. О. Коберник. // Актуальні проблеми психології, 2008. – Том 1. – С. 173-177.
46. Ковальова В. Студент і викладач очима один одного / В. Ковальова. // Вища освіта в Росії, 1996. – №3. – С. 57-71.
47. Козер Л. А. Функції соціального конфлікту / Л. А. Козер. – М. : Дім інтелектуальної книги : Ідея-прес, 2000. – 295 с.
48. Костриця Н. А. Методика навчання студентів спілкування в управлінській діяльності : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2006. – 391 с.

49. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / [уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок]. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
50. Кузікова С. Б. Можливість зниження конфліктності у підлітків шляхом корекцій їх я-концепції / С. Б. Кузікова. // Психологія. Збірник наукових праць НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000. – №2 (9). – С. 200-2005.
51. Кузікова С.Б. Психологічна характеристика особливостей прояву конфліктності підлітків у контексті стану їх я-концепції / С. Б. Кузікова. // Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2000. – Том 1, ч. 3. – С. 50-53.
52. Ладанов І. Д. Управління стресами / І. Д. Ладанов. – С. : Профвидав., 1989. – 639 с.
53. Лісовський В. Т. Особистість студента / В. Т. Лісовський, А. В. Дмитрієв. – Л. : Вид-во Ленінградського університету, 1974. – 173 с.
54. Лефевр В. А. Алгебра конфлікту / В. А. Лефевр, Г. Л. Смоляк. – М. : Знання, 1989. – 648 с.
55. Ложкін Г. Д. Психологія конфлікту. Теорія та сучасна практика. / Г. Д. Ложкін. – К. : Професіонал, 2007. – 854 с.
56. Лосєва Н. М. Самореалізація викладача-куратора : навч. метод. посіб. / Н. М. Лосєва. – Донецьк : ДонНУ, 2004. – 227с.
57. Лузан П. Академічна група в контексті проблем виховання студентської молоді / П. Лузан, І. Зайцева. // Освіта і управління, 2002 – Том 5, №1. – С. 151-156.
58. Лукашенко А. О. Педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04. / Лукашенко Антон Олександрович. – Харків, 2005. – 205 с.

59. Маланьїна Т. М. Умови подолання внутрішньоособистісних конфліктів / Т. М. Маланьїна // Вісник психології і соціальної педагогіки : Збірник наукових праць, 2010. – №2 – С. 45–50.
60. Мастенбрук У. Управління конфліктними ситуаціями і розвиток організації / У. Мастенбрук. – М. : Інфра, 1996. – 423 с.
61. Маріна О. В. Конфлікти і шляхи їх попередження у колективі академічної групи студентів-першокурсників / О. В. Маріна. // Харківський національний університет імені Г. С. Сковороди, 2011. – С. 15-25.
62. Мосієнко О. О. Розвиток навичок ефективної взаємодії в студентських колективах : [розвивальна програма] / О. О. Мосієнко. – Полтава : Полтавський будівельний технікум транспортного будівництва, 2010. – 13 с.
63. Олійник А. І. Основи конфліктології / А. І. Олійник. — М. : АПО, 1992. — 53 с.
64. Орлянський В. С. Конфліктологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Орлянський В. С. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 160 с.
65. Осипова Н. П. Соціологія : підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 336 с.
66. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / С. С. Пальчевський. – К. : Кондор, 2005. – 560 с.
67. Пірен М. І. Конфлікти і управлінські ролі : соціо - психологічний аналіз / М. І. Пірен. – К. : Українська академія держ. управління при Президентові України, Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2000. – 245 с.
68. Пилипенко Л. Соціальна рефлексія як складова життєвого самовизначення сучасної молоді / Л. Пилипенко // соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2003. – С. 258-269.

69. Прибутько П. С. Конфліктологія : навч. посіб. / П. С. Прибутько. – К. : КНТ, 2010. – 136 с.
70. Примут М. А. Конфліктологія : навч. посіб. / М. А. Примут. – К. : Професіонал, 2006. – 647 с.
71. Райзберг Б. А. Сучасний економічний словник / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Е. Б. Стародубцева. —М. : ІНФРА-М, 1999. – 479 с.
72. Рибаківа М. М. Конфлікти і взаємодія в педагогічному процесі / М. М. Рибаківа. – М. : Просвіта, 1991. – 215 с.
73. Роскошний А. П. Основи конфліктології / А. П. Роскошний. – Донецьк : Юго - Восток LTD, 1997. — 184 с.
74. Рубін Б. Г. Студент очима соціолога / Б. Г. Рубін, Ю. С. Колесников. – Ростов на Дону. : Х968, 1968. – 213 с.
75. Русинко І. В. Конфліктологія. Психотехнологія. Запобігання й управління конфліктами / І. В. Русинко. – К. : Професіонал, 2006. – 564 с.
76. Соціальна педагогіка : категорії та поняття : словник / [автори-уклад. Н.А. Сейко, С.М. Коляденко]. – Житомир, 1999. – 70 с.
77. Скібіцька Л. І. Конфліктологія : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 355 с.
78. Скібіцька Л. І. Лідерство і стиль управління : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
79. Скороходько К. В. Вплив рівня децентрації на вибір стилю поведінки у конфлікті у ранньому юнацькому віці / К. В. Скороходько // Вісник психології і соціальної педагогіки: Збірник наукових праць. – 2011. – №6. – С. 15–22.
80. Скотт Дж. Г. Конфлікти, шляхи їх вирішення / Дж. Г. Скотт. — К. : Зовн. торг. видав, 1991. —191 с.
81. Слободянюк А. В. Психологія управління та конфліктологія : навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А. В. Слободянюк, Н. О. Андрущенко. – Вінниця : ВНТУ. 2010. – 120 с.

82. Столяренко О. М. Психолого-педагогічні умови формування толерантності у міжособистісних взаєминах студентів ВНЗ / О. М. Столяренко// Рідна школа, 2011. – № 6. – С. 46-50.
83. Сулимова Т. С. Соціальна робота та конструктивне вирішення конфліктів / Т. С. Сулимова. — М. : Вид. ін-та практ. психології, 1996. —175 с.
84. Словник іншомовних слів [ред. - упоряд. О. С. Мельничук]. – К. : Головна редакція УРЕ, 1975. – 775 с.
85. Словник української мови : в 11 томах [ред. - упоряд. І. К. Білодід]. – К. : Інституту мовознавства АН УРСР, 1978. – Том 9. – 799 с.
86. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : підручник / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. – Рівне : Перспектива, 2007. – 389 с.
87. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.
88. Федосєєва І. О. Психологічні особливості формування комунікативної толерантності у студентів / І. О. Федосєєва. // Гуманітарний вісник. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – №25. – С. 478-482.
89. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи / М. М. Фіцула. – К. : Академія, 2005. – 352 с.
90. Хоржевська І. М. Основи професійно-педагогічного спілкування викладача та студента / І. М. Хоржевська // Збірник наукових праць. Том 2. – 2010. – №7. – С. 285 – 288. (Серія «Психологічні науки»).
91. Чайка Г. Л. Конфлікти і шляхи розв'язання їх / Г. Л. Чайка, Т. К. Чайка // Банківська справа. – 2000. – № 3. – С. 57–61.
92. Шаленко В. Н. Конфлікти в трудових колективах / В. Н. Шаленко. — М. : Изд - во МГУ, 1992. – 80 с.
93. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи : навч. посіб. / В. М. Шахрай. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – с. 464.

94. Щербакова Ю. Є. Конфлікти у студентів у період навчання / Ю. Є. Щербакова. // СумДУ, 2009. – С. 5-7.
95. Clark B. Creating entrepreneurial universities : organizational pathways of transformation / B. Clark. – Pergamon : IAU Press, 1998. – 137 p.
96. Coats R. M. Theories of Choice and Conflict in Psychology and Economics Revisited: An Interdisciplinary Bridge / R.M.Coast, S. Sanders // Journal of economics and finance education. – 2011. – №1. – P. 1.
97. Davletchina S.B. Conflictology. The manual on elektivnomu to a course for students of the correspondence form of training / S.B. Davletchina.–Ulan-Ude: Publishing house VSGTU,2005.–174 p.
98. MacDonald K. Evolution, Psychology, and a Conflict Theory of Culture / K. MacDonald // Evolutionary Psychology. – 2009. –P. 2.
99. Mason S. Conflict Analysis Tools / S. Mason, S. Rychard // Center for Security Studies. – 2005.– P. 1
100. Ramsden P. Learning to lead in higher education / P. Ramsden. – London : Routledge, 1998. – 162 p.
101. West P. W. A. Conflict in higher education and its resolution / P. W. A. West. – Glasgow : University of Strathclyde, 2010. – 50 p.